

TUŞBA REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Tuşba Rehberlik Araştırma Merkezi

Ebeveynlerin Erken Yaşta Evliliklere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Van İli Örneği

Tayfun BULUT

Psikolojik Danışman

Ferit ÖZCAN

Psikolojik Danışman

Cüneyt YAMAN

Tuşba RAM Müdürü

Öz

Erken yaşta evlilik, 18 yaşından küçük bireylerin evlendirilmesi anlamına gelir ve hem dünyada hem de Türkiye’de ciddi bir toplumsal sorun oluşturur. Erken yaşta evlenen bireyler, eğitim, sağlık, ekonomi, psikoloji ve insan hakları gibi hayatın pek çok alanında olumsuz etkilerle karşılaşır. Ayrıca, erken yaşta evlilik, toplumda cinsiyet eşitsizliği, şiddet ve yoksulluk gibi sorunların artmasına ve bireylerin yaşam kalitesinin düşmesine sebep olur. Bu sorunla mücadele etmek için, toplumun bu konuda bilinçli ve duyarlı olması ve sorunun nedenleri, sonuçları ve çözüm yolları hakkında farkındalık yaratması gerekir.

Bu araştırma, Van ilindeki ebeveynlerin erken yaşta evliliklere yönelik tutumlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Van ilinin kırsal ve merkez bölgelerinde yaşayan toplam 616 ebeveynle gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, Bireyi Tanıma Formu ve Erken Yaşta Evliliğe Yönelik Tutum Ölçeği (EYETÖ) kullanılarak toplanmış; ardından istatistiksel analizlerle değerlendirilmiştir. Bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%95.45) erken yaşta evliliğe karşı olumsuz ya da kararsız bir tutum sergilediğini göstermiştir. Tutumlar, bireylerin cinsiyeti, ekonomik durumu, evlilik deneyimi ve yaşadıkları bölgeye bağlı olarak anlamlı farklılıklar göstermiştir.

Araştırma sonuçları, erken yaşta evliliklerin önlenmesi için toplumun bilinçlendirilmesi, eğitim düzeyinin artırılması ve ekonomik desteklerin sağlanmasının önemine dikkat çekmektedir. Ayrıca, kırsal bölgelerdeki geleneksel normlar ve yetersiz eğitim fırsatları nedeniyle erken yaşta evliliklerin daha sık görüldüğü tespit edilmiş ve bu bölgelerde farkındalık çalışmalarının yoğunlaştırılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, erken yaşta evliliklerin önlenmesi için bütüncül bir yaklaşım ve toplumsal işbirliğinin gerekliliği ortaya konulmuştur. Van ilinin sosyo-kültürel yapısı dikkate alındığında, erken yaşta evliliklerin toplumsal normlar ve bireysel deneyimler üzerindeki etkisi önem arz etmektedir.

Çocuk yaşta yapılan evliliklerin önlenmesi için tüm toplum kesimlerinin katılımı ve eğitim, etkin bir çözüm önerisi olarak ortaya çıkmaktadır. (UN Türkiye, 2022)

Bu bağlamda, erken yaşta evliliklerin önlenmesine yönelik eğitim ve farkındalık çalışmalarının artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçları, toplumun erken yaşta evliliğe karşı daha duyarlı ve bilinçli olması gerektiğini ve bu sorunu çözmek için etkili yöntemler geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken yaşta evlilik, Erken Yaşta Evliliğe Yönelik Tutum Ölçeği

Abstract

Early marriage refers to the union of individuals under the age of 18 and constitutes a significant social problem both globally and in Turkey. Individuals who marry at an early age face adverse effects in many areas of life, such as education, health, economy, psychology, and human rights. Additionally, early marriage contributes to the increase of social issues such as gender inequality, violence, and poverty, and leads to a decline in individuals' quality of life. To combat this issue, society needs to be aware and sensitive, creating awareness about the causes, consequences, and solutions to the problem.

This study aims to examine the attitudes of parents in Van province toward early marriage. The research was conducted with a total of 616 parents living in both rural and urban areas of Van. Data was collected using the Individual Identification Form and the Early Marriage Attitude Scale (EMAS), followed by statistical analysis. The findings indicate that the majority of participants (95.45%) displayed either a negative or undecided attitude toward early marriage. Attitudes varied significantly based on participants' gender, economic status, marital experience, and the region in which they live.

The results underscore the importance of raising societal awareness, increasing education levels, and providing economic support to prevent early marriages. Moreover, it was found that early marriages occur more frequently in rural areas due to traditional norms and limited educational opportunities, highlighting the need for intensified awareness campaigns in these regions. In this context, a holistic approach and societal cooperation are essential to prevent early marriage. Considering the socio-cultural structure of Van province, the impact of early marriages on social norms and individual experiences is significant.

Preventing child marriages requires the participation of all social segments, with education being an effective solution. The study concludes that efforts to prevent early marriage should focus on increasing educational and awareness activities. The findings suggest that society needs to be more sensitive and aware of early marriage and that effective methods should be developed to address this issue.

Keywords: Early marriage, Early Marriage Attitude Scale

Giriş

Erken yaşta evlilikler, çocukların fiziksel, psikolojik, cinsel ve eğitimsel gelişimlerini olumsuz etkileyen, insan hakları ihlallerine yol açan ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştiren ciddi bir sorundur (UNFPA Türkiye, 2019). Bu tür evlilikler, çocukları ailelerinden ve arkadaşlarından uzaklaştırarak aile içi şiddete maruz kalma risklerini artırmakta ve gelişim süreçlerini kesintiye uğratmaktadır. Eğitim, sosyal yaşam ve mesleki fırsatların önünde büyük bir engel teşkil eden erken yaşta evlilikler, aynı zamanda depresyon ve intihar gibi ciddi psikolojik sorunlara yol açabilmektedir (Aktepe ve Atay, 2017).

Bu evlilikler yalnızca bireylerin sağlığını tehdit etmekle kalmaz; eğitim hakkından mahrumiyet, gelecek planlarının imkânsız hale gelmesi ve toplumsal eşitsizliğin pekişmesi gibi sonuçlar da doğurur (UNFPA Türkiye, 2019). Özellikle kız çocukları için ciddi bir tehdit oluşturan bu durum, onların eğitim hayatlarından ve toplumsal fırsatlardan uzak kalmalarına, dolayısıyla kendilerini gerçekleştirme şansını yitirmelerine neden olmaktadır (Çakmak ve ark., 2020).

Erken yaşta evlilikler, sadece kadınları değil, aynı zamanda erkekleri de olumsuz yönde etkileyebilecek bir sorundur. Bu evlilikler, toplumsal yapıyı derinden etkileyerek, toplumsal normların ve değerlerin yeniden üretilmesine yol açmaktadır (Çelebi ve Piyal, 2022). Özellikle kırsal alanlarda, geleneksel normlar erken yaşta evlilikleri meşru görmekte ve toplumsal yapının yeniden şekillenmesine neden olmaktadır (Gezer Tuğrul, 2024). Bu normlar, bireylerin özgür iradelerini kısıtlayarak, onların sağlıklı gelişimlerini engeller ve toplumsal eşitsizliği pekiştirir. Erken yaşta evlilikler, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin temel bir göstergesi olup, kadınların toplumsal hayatta daha düşük bir statüye sahip olmalarına yol açar (Demir, Özel ve Sütçü, 2022).

Van ili özelinde, erken yaşta evliliklerin daha yaygın olduğu kırsal bölgelerde, toplumsal normlar ve gelenekler, bireylerin özgür seçim haklarını ciddi şekilde kısıtlamaktadır. Gezer Tuğrul'un (2024) belirttiği gibi, kırsal kesimde erken yaşta evlilikler, daha sık meşrulaştırılmakta ve bu durum, bireylerin kişisel gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Erken yaşta evlendirilen çocuklar, eğitim haklarından mahrum kalmakta ve bu durum, onların gelecekteki yaşamlarını olumsuz şekilde etkilemektedir. UNFPA Türkiye (2019) de bu durumu vurgulayarak, erken yaşta evliliklerin, bireylerin geleceklerini şekillendirme

kapasitelerini önemli ölçüde sınırladığını ifade etmektedir. Bu nedenle erken yaşta evliliklerin önlenmesi, çocukların haklarının korunması açısından kritik bir öneme sahiptir.

Erken yaşta evliliklerin başlıca sebeplerinden biri toplumsal cinsiyet eşitsizliğidir. Kültürel normlar, kız çocuklarını daha az değerli görür ve onları eğitimsiz bırakır, bu da erken yaşta evliliklere yol açar (Çelebi ve Piyal, 2022). Yoksulluk da erken yaşta evlilikleri körükleyen bir başka önemli faktördür. Ekonomik olarak zorluk çeken aileler, kız çocuklarını erken yaşta evlendirerek, ekonomik yüklerinden kurtulmayı umar ve bu evliliklerden başlık parası gibi gelir sağlamayı hedeflerler (UNFPA Türkiye, 2019; Sabancı Vakfı, 2015). Bu durum, sadece bireylerin yaşam kalitesini düşürmekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal refahı da olumsuz etkiler. Sabancı Vakfı (2015), ekonomik yoksunluğun, erken yaşta evlilikleri teşvik eden bir faktör olduğunu belirtmektedir.

Kaçar (2021) tarafından yapılan bir araştırmada, erken yaşta evliliklerin önlenmesinde eğitim ve farkındalık çalışmalarının artırılmasının en etkili stratejilerden biri olduğu vurgulanmaktadır. Bu çalışmalar, toplumsal normların ve değerlerin değiştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Eğitimin yaygınlaştırılması, bireylerin hakları konusunda bilinçlenmesini sağlar ve erken yaşta evliliklerin önlenmesi için kritik bir adım atılmasına olanak tanır. Ancak, yalnızca eğitimle değil, aynı zamanda hukuki düzenlemelerle de bu sorunun üstesinden gelinmesi gerekmektedir. Hukuki düzenlemelerin güçlendirilmesi ve uygulanması, erken yaşta evliliklerin önlenmesinde önemli bir faktördür (UN Türkiye, 2022). Bu bağlamda, erken yaşta evliliklerin önlenmesi, sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de büyük bir sorumluluk gerektiren bir mesele olarak ele alınmalıdır.

Erken yaşta evliliklerin toplumsal etkileri sadece evlilikle sınırlı kalmaz. Bu evlilikler, sosyal hizmetlerin ve eğitim sistemlerinin iyileştirilmesi gerekliliğini de beraberinde getirir (Uysal, 2024). Erken yaşta evliliklerin yaygın olduğu toplumlarda, kadınların toplumsal rollerine dair daha katı ve sınırlayıcı normlar görülmektedir (Çelebi ve Piyal, 2022). Ayrıca, bu tür evlilikler, kadınların toplumsal hayatta daha az yer almasına ve ekonomik bağımsızlıklarını kaybetmelerine yol açar, bu da toplumda sürdürülebilir kalkınmayı olumsuz etkiler (Sabancı Vakfı, 2015). Van ilinde de, özellikle kırsal alanlarda, toplumsal farkındalık ve eğitim fırsatlarının yetersizliği, bu evliliklerin yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, erken yaşta evliliklerin önlenmesi için sadece hukuki düzenlemelerin değil, aynı zamanda eğitim çalışmalarının da desteklenmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, erken yaşta evlilikler, yalnızca bireylerin yaşamlarını değil, aynı zamanda toplumsal kalkınmayı ve eşitliği de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sorunun çözülmesi, çok boyutlu bir yaklaşım gerektirir. Erken yaşta evliliklerin önlenmesi, eğitim fırsatlarının artırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, tüm paydaşların işbirliği içinde hareket etmesi ve çok yönlü bir stratejiyle bu sorunu çözmeye çalışması gerekmektedir. Erken yaşta evliliklerin önlenmesi için toplumsal farkındalığın artırılması, hukuki düzenlemelerin güçlendirilmesi ve eğitim fırsatlarının yaygınlaştırılması, bu sorunun çözülmesinde temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Bu araştırmanın soruları şunlardır:

Van ilinde;

1. Ebeveynlerin erken yaşta evliliğe karşı tutumları nasıldır?
2. Ebeveynlerin erken yaşta evliliğe karşı tutumları, kırsal ve kentsel bölgelerde nasıl farklılık göstermektedir?
3. 18 yaşının altında evlenen bireyler ile 18 yaş üstünde evlenen bireylerin erken yaşta evliliğe karşı tutumları arasındaki farklar nelerdir?
4. Ebeveynlerin evlilik memnuniyeti ile erken yaşta evliliğe karşı tutumları arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?
5. Ebeveynlerin erken yaşta evliliğe karşı tutumları cinsiyet açısından farklılık gösteriyor mu?
6. Ebeveynlerin ekonomik durumları, erken yaşta evliliğe karşı tutumlarını nasıl etkiliyor?
7. Ebeveynlerin evliliklerinde yaşadıkları sorunlar, erken yaşta evliliğe karşı tutumlarını etkiliyor mu?

Örneklem Seçimi:

Bu araştırma, Van ilinde yaşayan ebeveynlerin erken yaşta evliliğe karşı tutumlarını ölçmektedir. Van ilinin merkez ilçesi Tuşba ve kırsal ilçeleri Özalp, Saray ve Gürpınar'da yaşayan toplam 616 ebeveyn (209 anne ve 407 baba) araştırmaya dâhil edilmiştir. Katılımcılar, tabakalı rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bu seçim sürecinde,

katılımcıların demografik özelliklerinin (cinsiyet, yaş, ekonomik durum) temsil edilmesine özen gösterilmiştir. Verilerin toplanması sırasında etik kurallar çerçevesinde yazılı onay alınmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların ilçelere göre dağılımı

İlçe	Katılımcı Sayısı
Tuşba	448
Saray	49
Özalp	54
Gürpınar	65
Toplam	616

Veri Toplama ve Veri Analizi:

Bu araştırmanın yöntemi, nicel araştırma yöntemidir. Veri toplama aracı olarak Erken Yaşta Evliliklere Karşı Tutum Ölçeği (EYETÖ) kullanılmıştır. Çakmak ve arkadaşları (2020) tarafından geçerlik ve güvenirliği yapılmış olan ölçek bireylerin erken yaşta evliliklere yönelik tutumlarını belirlemek için geliştirilmiştir. Tüm test için Cronbach Alpha değeri 0.871 olarak bulunmuştur. Ölçekte toplam 23 madde bulunmakta bu maddelerin 6'sı olumsuz, 17'si ise olumlu ifade içermektedir. 5'li likert tipi bir derecelendirme sunan ölçekte katılımcılardan maddelerde belirtilen her bir ifadeye, “Hiç Katılmıyorum” 1 puan, “Katılmıyorum” 2 puan, “Kararsızım” 3 puan, “Katılıyorum” 4 puan ve “Tamamen Katılmıyorum” 5 puan seçeneklerinden birini seçmesi istenmektedir. Ölçekte yer alan 8,10,11,12, 17 ve 19.maddeler Toplumsal Yapı alt boyutuna, 1,2,3,6,14,20 ve 21. maddeler Öznel Yargılar alt boyutuna, 7,13,15,16,18.maddeler Genel Yargılar alt boyutuna, 4,5,9,22 ve 23.maddeler Kişiyeye Etkileri alt boyutuna ait olup, 2,3,7,14,20 ve 21.maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 115 en düşük puan 23'tür. Yüksek puanlar erken yaşta evliliklere yönelik olumsuz tutumları ifade etmektedir. EYETÖ ölçeğinin kullanımı için gerekli izin alınmıştır.

Gruplar arasındaki farkları belirlemek için ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA testi sonucunda ekonomik durum ile tutum puanları arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüş ancak bu ilişkinin anlamlılık sınırında olduğu belirlenmiştir ($p=0.056$). Tutumların cinsiyet,

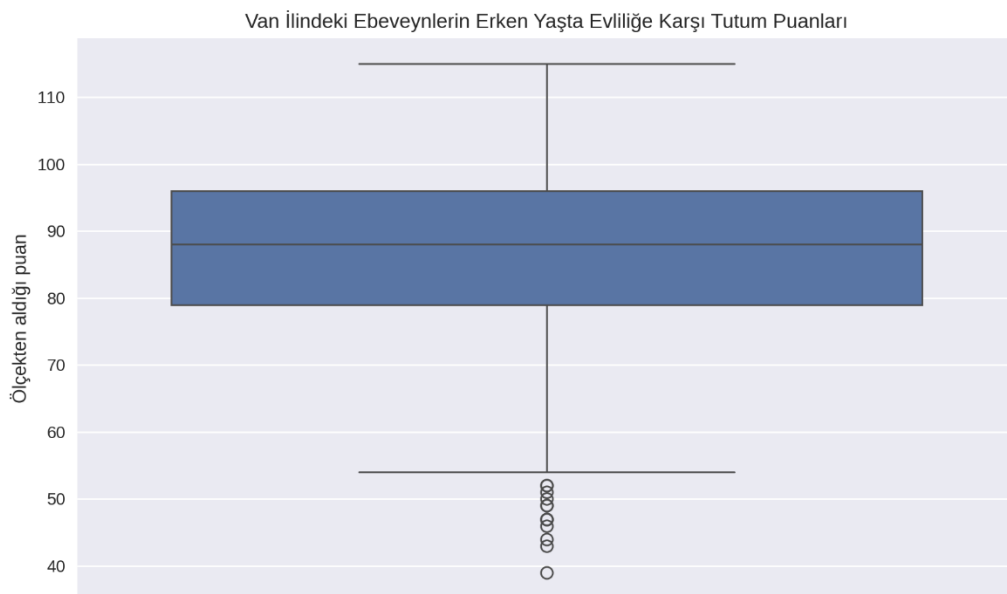
ekonomik durum, yaşanan bölge gibi değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu yöntemler, araştırmanın güvenilirliğini artırmak ve kapsamlı bir analiz sağlamak amacıyla seçilmiş ve uygulanmıştır.

Ayrıca ölçekle beraber kişiyi tanıma formu kullanılmıştır. Bu formda aşağıdaki sorular sorulmuştur:

- Öğrenci velisi olarak öğrenciye yakınlık durumunuz nedir? (Anne, Baba)
- Evlendiğinizde yaşınız kaçtı? (18 yaş altı-18 yaş üstü)
- Evliliğinizi genel olarak nasıl değerlendirirsiniz? (Çok iyi, iyi, orta, kötü, çok kötü)
- Ekonomik durumunuzu belirten şıkkı işaretleyiniz. (çok iyi, orta, kötü)
- Evliliğinizde şiddet, boşanma veya yoksulluk gibi sorunlarla karşılaştınız mı? (Şiddet yaşandı, Boşanma yaşandı, Yoksulluk yaşandı, Böyle şeyler yaşanmadı)
- Yaşadığınız ilçeyi seçiniz (Tuşba, Saray, Gürpınar, Özalp)

1. Ebeveynlerin erken yaşta evliliğe karşı tutumları nasıldır?

Tablo 2. Van İlindeki Ebeveynlerin Erken Yaşta Evliliğe Karşı Tutum Puanları

Van ilindeki ebeveynlerin erken yaşta evliliğe karşı tutumlarını analiz ettiğimizde:

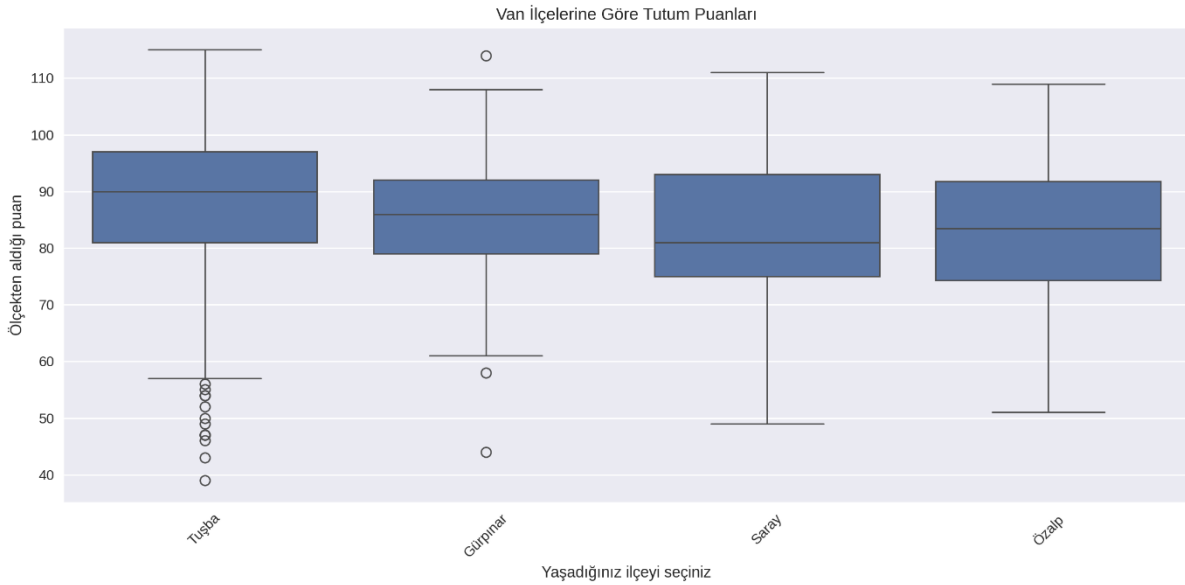
Ortalama tutum puanı 86.73 (minimum 39, maksimum 115)

Puanların çoğunluğu 79-96 aralığında yoğunlaşmış

Yüksek puanlar (>80) erken yaşta evliliğe karşı olumsuz tutumu gösterir.

2. Ebeveynlerin erken yaşta evliliğe karşı tutumları, kırsal ve kentsel bölgelerde nasıl farklılık göstermektedir?

Tablo 3. Van'ın İlçelerine Göre Tutum Puanları

İlçeler arasında tutum farklılıkları var:

Tablo 1'de ilçelerden katılım sağlayanların sayıları verilmiştir. Tuşba merkez ilçe olup diğer ilçeler kırsal kesim sayılmaktadır. Buna göre tutum puanlarının ortalaması incelendiğinde;

Tuşba ilçesi en yüksek ortalama puana sahip diğer ilçelerde puanlar daha düşük ve değişkendir. Sonuç olarak, kent merkezinde yaşayan ebeveynlerin kırsalda yaşayanlara göre erken yaşta evliliğe karşı daha olumsuz bir tutum sergiledikleri söylenebilir.

3. 18 yaşının altında evlenen bireyler ile 18 yaş üstünde evlenen bireylerin erken yaşta evliliğe karşı tutumları arasındaki farklar nelerdir?

Tablo 4. 18 Yaşından Önce/Sonra Evlenmiş Ebeveynlerin Tutum Puanları

Yaş Grubu	Katılımcı Sayısı	Erken Evliliğe Karşı Tutum Ortalaması
18 Yaş Altı	120	87,45
18 Yaş Üstü	496	86,55

- **18 Yaş Altında Evlenmiş Kişiler:** Bu grup, erken evlilikle ilgili tutumda ortalama 87,45 puan almıştır. Bu, genellikle erken evliliğe karşı daha güçlü bir olumsuz tutumu yansıtır.
- **18 Yaş Üstünde Evlenmiş Kişiler:** Bu grup, 496 kişi ile daha büyük bir örneklem sunmaktadır ve ortalama 86,55 puan almıştır. Bu, 18 yaş üstü kişilerin de erken evlilikle ilgili genellikle olumsuz tutumlar sergilediğini gösterse de, 18 yaş altı gruba göre biraz daha düşük bir tutum sergilenmiştir.

Bu veriler, erken evlilik karşıtlığı konusunda yaşa göre küçük bir fark olduğunu ve genel olarak her iki grubun da erken evliliğe karşı benzer tutumlar taşıdığını gösteriyor. Ancak, 18 yaş altı bireylerin daha yüksek bir ortalama ile bu konuda daha kararlı bir duruş sergilediği söylenebilir.

4. Ebeveynlerin evlilik memnuniyeti ile erken yaşta evliliğe karşı tutumları arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?

Tablo 5. Evlilik Memnuniyetine Göre Ebeveynlerin Tutum Puanları

Evlilik Durumu	Katılımcı Sayısı	Erken Evliliğe Karşı Tutum Ortalaması
Evliliği Çok İyi Olanlar	298	85,25
Evliliği İyi Olanlar	206	86,46
Evliliği Orta Olanlar	90	90,9
Evliliği Kötü Olanlar	12	87,83
Evliliği Çok Kötü Olanlar	10	97,3

- **Evliliği Çok İyi Olanlar:** Bu grup, erken evlilik karşıtı tutumda ortalama 85,25 puan almıştır. Bu, mutlu evlilikleri olan kişilerin erken evlilikle ilgili olumsuz tutumları diğerlerine göre daha düşük seviyede gösterdiğini, ancak genele göre yine de güçlü bir karşıtlık sergilediklerini gösteriyor.

- **Evliliği İyi Olanlar:** Bu grup, ortalama 86,46 puan almış ve erken evliliğe karşı benzer şekilde güçlü bir tutum sergilemiştir. İyi evliliği olan bireylerin, erken evlilik konusunda biraz daha olumsuz bir tutum geliştirdiği söylenebilir.

- **Evliliği Orta Olanlar:** Ortalamaları 90,9 olan bu grup, erken evlilikle ilgili tutumda yüksek puanı almıştır. Evliliği orta düzeyde olan kişiler, erken evlilik konusunda daha güçlü bir karşıtlık sergileme eğilimindedir.

- **Evliliği Kötü Olanlar:** Evliliği kötü olarak değerlendiren bireyler, ortalama 87,83 puan almışlardır. Evlilikleri kötü olan bireylerin erken evlilikle ilgili tutumları yine olumsuz olmakla birlikte, evliliği orta düzeyde olanlardan daha düşük kalmıştır.

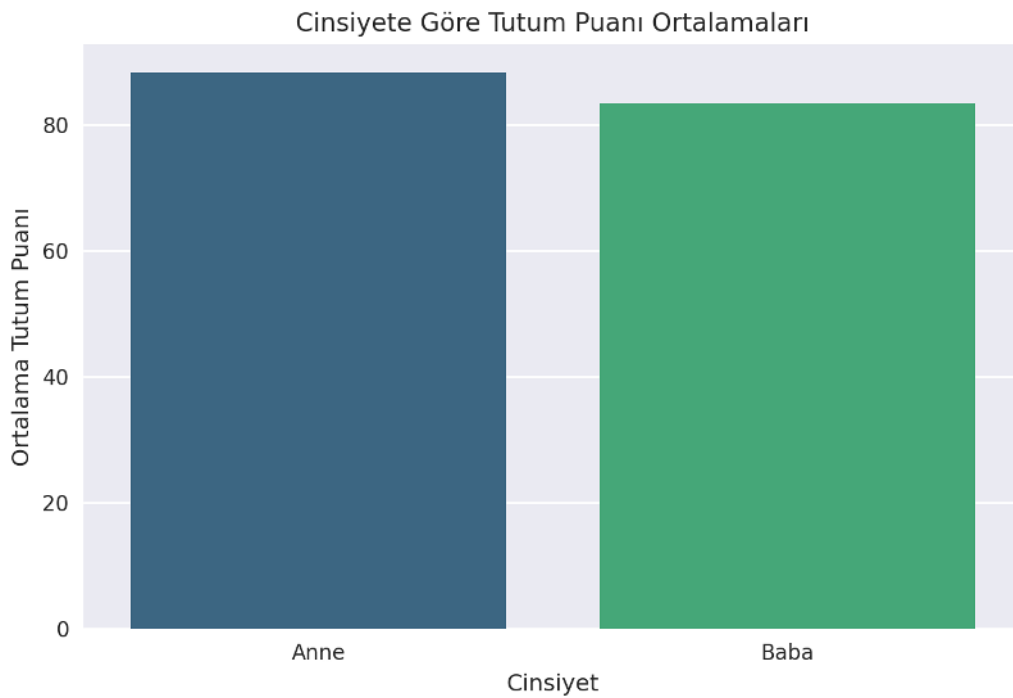
- **Evliliği Çok Kötü Olanlar:** Evliliği çok kötü olarak tanımlayan bireylerin erken evliliğe karşı tutum ortalaması 97,3 ile en yüksek puanı almıştır. Bu, evliliklerinde olumsuz bir

deneyim yaşayan kişilerin, erken evliliğe karşı daha sert bir tutum sergileyebileceğini gösteriyor.

Genel olarak, **evliliği kötü ya da çok kötü olanlar**, erken evlilikle ilgili en yüksek olumsuz tutumu sergilerken, **evliliği iyi ya da çok iyi olanlar** diğerlerine göre daha düşük bir karşıtlık seviyesine sahiptir. Bu durum, kişilerin evlilik deneyimlerinin, erken evlilik hakkındaki tutumlarını etkileyebileceğini düşündürmektedir.

5. Ebeveynlerin erken yaşta evliliğe karşı tutumları cinsiyet açısından farklılık gösteriyor mu?

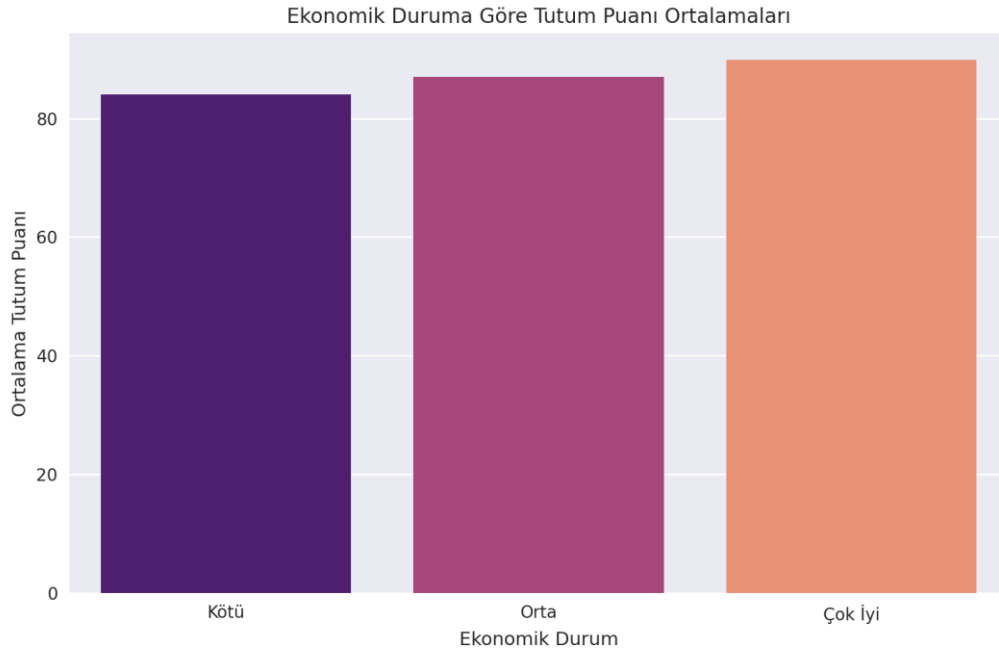
Tablo 6. Cinsiyete Göre Ebeveynlerin Tutum Puanları

Annelerin tutum puanı ortalaması (88.41) babaların ortalamasından (83.46) daha yüksek çıkmıştır, bu da annelerin erken yaşta evliliğe karşı daha olumsuz bir tutum sergilediğini göstermektedir.

6. Ebeveynlerin ekonomik durumları, erken yaşta evliliğe karşı tutumlarını nasıl etkiliyor?

Tablo 7. Ekonomik Duruma Göre Ebeveynlerin Tutum Puanları

Ekonomik durum gruplarına göre tutum puanı ortalamaları şöyle:

Ekonomik durumu kötü olanlar: 84.02 puan

Ekonomik durumu orta olanlar: 86.96 puan

Ekonomik durumu çok iyi olanlar: 89.86 puan

Yapılan istatistiksel analiz (ANOVA testi) sonuçlarına göre:

F-değeri: 2.90

p-değeri: 0.056

Bu sonuçlar bize şunları gösteriyor:

Ekonomik durum iyileştikçe erken yaşta evliliğe karşı tutum puanları da artış gösteriyor

Ekonomik durumu çok iyi olan grubun tutum puanları en yüksek

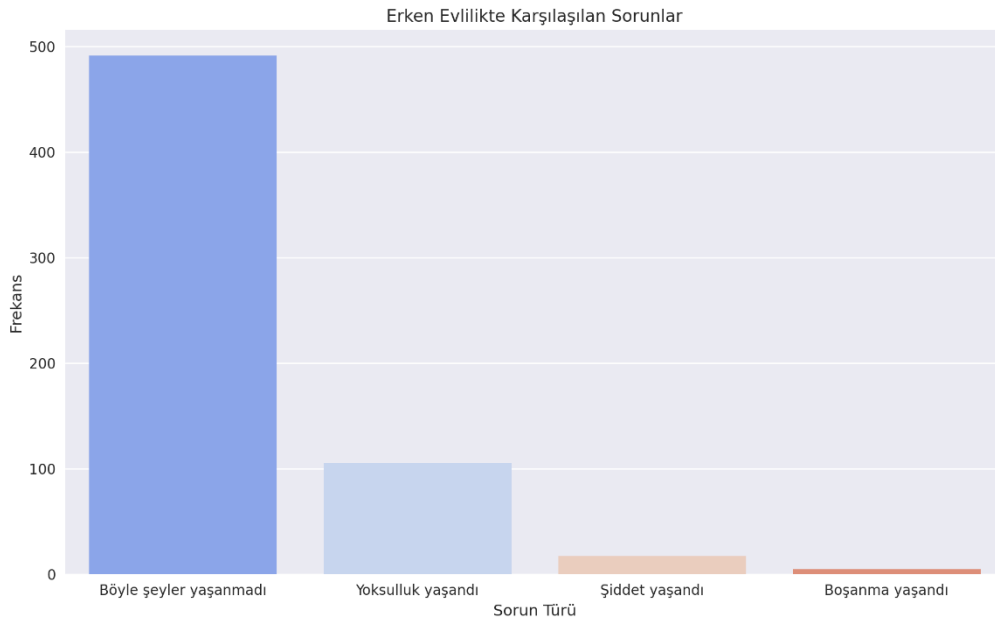
Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlılık sınırında ($p=0.056$)

Kutu grafiğinde görüldüğü gibi, her ekonomik düzeyde geniş bir puan dağılımı var

Özetle, ekonomik durum ile erken yaşta evliliğe karşı tutum arasında pozitif bir ilişki görülmektedir. Ekonomik durum iyileştikçe erken yaşta evliliğe karşı olumsuz tutum artmaktadır, ancak bu ilişki istatistiksel olarak sınırdan anlamlıdır.

7. Ebeveynlerin evliliklerinde yaşadıkları sorunlar, erken yaşta evliliğe karşı tutumlarını etkiliyor mu?

Tablo 8. Evlilikte Yaşanan Sorunların Dağılımı

Çoğunluk (489 kişi) evliliğinde herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmiştir.

105 kişi yoksulluk yaşadığını

17 kişi şiddet yaşadığını

5 kişi boşanma yaşadığını bildirmiştir.

Tablo 9. Evlilikte Yaşanan Sorunlara Göre Ebeveynlerin Tutum Puanları

Evlilikte Yaşanan Sorunlar	Katılımcı Sayısı	Erken Evliliğe Karşı Tutum Ortalaması
Sorun Olmayanlar	489	86,53
Yoksulluk Yaşayanlar	105	86,83
Şiddet Yaşayanlar	17	89,94
Boşanma Yaşayanlar	5	92,8

- **Evliliğinde Sorun Olmayanlar:** Bu grup, erken evlilik karşıtı tutumda ortalama 86,53 puan almıştır. Evliliklerinde sorun yaşamayan bireyler, erken evlilikle ilgili olumsuz tutumlarını adı geçen diğer gruplara göre düşük bir seviyede tutmuşlardır.

- **Evliliğinde Yoksulluk Yaşayanlar:** Bu grup, ortalama 86,83 puan almıştır. Yoksulluk yaşamış bireylerin erken evlilik karşıtı tutumları, evliliğinde sorun olmayanlara kıyasla biraz daha yüksek olsa da, belirgin bir fark gözlemlenmemektedir.

- **Evliliğinde Şiddet Yaşayanlar:** Bu grup, ortalama 89,94 puanla daha yüksek bir erken evlilik karşıtlığı göstermektedir. Evliliklerinde şiddet yaşamış bireyler, erken evlilik konusunda daha olumsuz tutumlar geliştirmiş gibi görünmektedir.

- **Evliliğinde Boşanma Yaşayanlar:** Bu grup, ortalama 92,8 puan alarak erken evlilik karşıtı tutumda en yüksek puanı göstermiştir. Boşanma yaşamış bireylerin, erken evlilikle ilgili en sert tutumu sergiledikleri söylenebilir.

Genel Değerlendirme:

- Şiddet ve boşanma gibi olumsuz deneyimleri yaşayan bireyler, erken evlilikle ilgili daha güçlü bir karşıtlık gösterirken, evliliklerinde sorun yaşamadığını belirten bireyler daha ılımlı bir tutum sergilemişlerdir.

- Yoksulluk yaşanan evlilikler ile ilgili tutumlar, diğer olumsuz durumlarla kıyaslandığında daha düşük kalmış ve erken evlilik karşıtlığı üzerinde büyük bir etkisi olmadığı görülmüştür.

- Boşanma ve şiddet gibi travmatik deneyimlerin, bireylerin erken evlilikle ilgili tutumlarını önemli ölçüde etkileyebileceği söylenebilir.

Araştırmanın Bulguları

Bu araştırma, Van ilinde kırsal ve merkezde yaşayan ebeveynlerin erken yaşta evliliğe yönelik tutumlarını değerlendirmiş ve önemli bulgular ortaya koymuştur:

1. Genel Tutum: Van ilindeki ebeveynlerin büyük çoğunluğu (%95.45), erken yaşta evliliğe karşı olumsuz veya kararsız bir tutum sergilemiştir. Bu durum, toplumda erken yaşta evliliklerin zararlarına yönelik farkındalık olduğunu göstermektedir. Ancak bu bulgular, literatürdeki önceki çalışmalarla karşılaştırıldığında, kırsal bölgelerde farkındalığın hâlâ düşük olduğunu ortaya koymaktadır (UNFPA, 2019; Sabancı Vakfı, 2015). Özellikle ekonomik zorlukların erken yaşta evlilikleri teşvik eden bir faktör olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, kırsal bölgelerde farkındalık çalışmalarının artırılması önem arz etmektedir.

2. Cinsiyet Farklılıkları: Anneler, babalara göre daha yüksek bir olumsuz tutum puanına sahiptir (ortalama 88.41'e karşı 83.46). Bu sonuç, kadınların erken yaşta evliliklerin olumsuz etkilerine karşı daha duyarlı olduğunu ortaya koymaktadır.

3. Ekonomik Durumun Etkisi: ANOVA testi sonuçları, ekonomik durum ile tutum puanları arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir ($F=2.90$, $p=0.056$). Ancak bu ilişki, istatistiksel olarak anlamlılık sınırındadır. Bu durum, ekonomik durumun tutum üzerindeki etkisinin belirli koşullara bağlı olarak değişkenlik gösterebileceğini işaret etmektedir. Örneğin, daha önce yapılan çalışmalar (Kaçar, 2021; UN Türkiye, 2022), ekonomik durumun iyileşmesiyle birlikte erken yaşta evliliklere yönelik olumsuz tutumların arttığını ortaya koymuştur. Araştırmamız da bu bulguları destekler niteliktedir, ancak farklı sosyoekonomik gruplar üzerinde daha geniş bir örnekleme ek analizler yapılması önerilmektedir.

4. Evlilik Deneyiminin Etkisi: Evliliği kötü ya da çok kötü olan bireyler, erken yaşta evliliğe en olumsuz tutumu sergilemiştir (ortalama 97.3). Bu durum, olumsuz evlilik deneyimlerinin erken evliliklere yönelik tutumu etkilediğini göstermektedir.

5. Bölgesel Farklılıklar: Van ilindeki ilçeler arasında erken yaşta evliliklere karşı tutumda belirgin farklılıklar bulunmuş; kırsal bölgelerde olumsuz tutumların daha düşük olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Erken yaşta evlilik, bireylerin fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik yaşamlarını olumsuz etkileyen, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştiren önemli bir sorundur. Van ilinde gerçekleştirilen bu araştırma, ebeveynlerin erken yaşta evliliğe yönelik tutumlarını derinlemesine inceleyerek bu sorun hakkında kapsamlı bulgular sunmuştur. Araştırma sonuçları, toplumun bu konuya büyük ölçüde olumsuz ya da kararsız bir tutum sergilediğini ortaya koymaktadır. Ancak bu tutumların, bireylerin sosyo-ekonomik durumlarına, cinsiyetlerine, yaşadıkları bölgeye ve evlilik deneyimlerine bağlı olarak değişiklik gösterdiği de gözlemlenmiştir.

Özellikle anneler, erken yaşta evliliğin bireysel ve toplumsal etkilerine karşı daha duyarlı bir yaklaşım sergilemektedir.

Ekonomik durumu iyi olan ebeveynlerin, erken yaşta evliliklere karşı daha güçlü bir olumsuz tutum geliştirdiği, buna karşın ekonomik yetersizliklerin bu tür evlilikleri destekleyebilecek bir zemin hazırladığı görülmektedir. Ayrıca evliliklerinde şiddet, boşanma ya da ekonomik sıkıntı gibi olumsuz deneyimler yaşayan bireylerin, erken yaşta evliliklere karşı daha sert bir karşıtlık sergiledikleri belirlenmiştir.

Van ilinin kırsal ve kentsel bölgeleri arasında tutum farklılıkları dikkat çekicidir. Kırsal bölgelerdeki katılımcılar, toplumsal normlar ve geleneklerin etkisiyle erken yaşta evliliklere daha ılımlı yaklaşabilmektedir. Bu durum, eğitim ve farkındalık çalışmalarının özellikle kırsal kesimde yoğunlaştırılmasının önemine işaret etmektedir.

Araştırma bulguları, erken yaşta evliliklerin bireysel bir tercih olmaktan öte toplumsal ve yapısal bir sorun olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu sorunla etkin mücadele edebilmek için:

1. Eğitim Programları: Aileler ve gençler için erken yaşta evliliğin zararlarına yönelik bilinçlendirme çalışmaları artırılmalıdır. Özellikle kırsal bölgelerde toplumsal normlara yönelik farkındalık kampanyaları düzenlenmelidir.

2. Ekonomik Destek: Maddi nedenlerle erken yaşta evliliklere zorlanan aileler için sosyal destek programları ve gelir artırıcı projeler geliştirilmelidir.

3. Hukuki Yaptırımlar: Erken yaşta evlilikleri engelleyen yasal düzenlemeler daha etkin bir şekilde uygulanmalı, bu konuda caydırıcı cezalar getirilmelidir.

4. Toplumsal İşbirliği: Eğitimciler, sivil toplum kuruluşları, dini liderler ve devlet kurumları iş birliği içinde çalışarak toplumu erken yaşta evliliklere karşı bilinçlendirme görevini üstlenmelidir.

Sonuç olarak, erken yaşta evliliklerin önlenmesi, sadece bireylerin yaşam kalitesini yükseltmekle kalmayıp, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğini, insan haklarını ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen önemli bir adımdır. Bu mücadele, toplumun her kesimini içeren bütüncül bir yaklaşımı gerektirmektedir. Van ili özelinde yapılan bu çalışma, erken yaşta evliliklerle mücadelede yerel özelliklerin dikkate alınması gerektiğini ve çözüm odaklı politikalar geliştirilmesinin şart olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kaynakça

1. Aktepe E, Atay İ, (2017). Çocuk Evlilikleri ve Psikososyal Sonuçları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 9(4):410-420. <https://doi.org/10.18863/pgy.310791>
2. Çakmak, A., Özhavzalı, M., Şahin, H., & Erdem, Y. (2020). **Erken Yaşta Evliliklere Yönelik Tutum Ölçeği (EYEYTO): Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması**. *Journal of Turkish Studies*. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.47430>
3. Çelebi M, Piyal B. (2022). Çocuk yaşta erken ve zorla yapılan evlilikler. *TJFMPC*. 16(3):632-8. <https://doi.org/10.21763/tjfmpe.1097766>
4. Demir, Y., Özel, C., & Sütçü, S. (2022). Erken Yaşta Evliliklerin Bireysel ve Toplumsal Sonuçları. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 49-62. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2850719>
5. Gezer Tuğrul, Y. (2024). **Van'da erken yaşta evlendirilen erkekler: Toplumsal normlar ve bireysel deneyimler**. *İmgelem*, 14, 521-554. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3932164>
6. Kaçar N. (2021). Erken Yaşta Gerçekleştirilen Evliliklerin Kadının Psikososyal Boyutuna Etkileri. *Haliç Üniv Sağ Bil Der*. 61-72 <https://doi.org/10.48124/husagbilder.799068>
7. Kadem Vakfı. (2013). **Erken yaşta ve zorla evliliklere karşı mücadele çalıştay raporu**. Kadem Yayınları. <https://kadem.org.tr/erken-yasta-ve-zorla-evliliklere-karsi-mucadele-calistay-raporu/> Erişim Tarihi: 15.12.2024

8. Sabancı Vakfı. (2015). **Van'da çocuk evlilikleri ile mücadele**. Sabancı Vakfı Sosyal Değişim Projeleri.
9. UN Türkiye. (2022). **Van ve Mardin'de erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele il eylem planlarının desteklenmesi**. Birleşmiş Milletler Türkiye Temsilciliği.
10. UNFPA Türkiye. (2019). **Erken ve zorla evlilikler: Türkiye'de çocuk yaşta**. UNFPA Türkiye Temsilciliği. https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/turkce_web_son_pdf.pdf
11. Uysal, M. T. (2024). **Erken evlilik yapmış yaşlı bireylerin evlilik deneyimleri üzerine bir araştırma**. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Manisa Celal Bayar University Journal of Social Sciences 22 (3);368-389 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4065248>